

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

(повна назва закладу вищої освіти)

Факультет/інститут _____ геолого-географічний

Кафедра ґрунтознавства і географії ґрунтів

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної роботи

Запорожченко О. В.

_____ 20__ р.

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

Етика та естетика

(назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти _____ перший (бакалаврський)

Спеціальність _____ 014.07 Середня освіта (Географія)
(код і назва спеціальності (тей))

2017 р.

Розробники:

Голубович Інна Володимирівна, д.філос.наук, професор кафедри філософії та основ загальногуманітарних знань

Навчальна програма затверджена на засіданні кафедри ґрунтознавства і географії ґрунтів
Протокол № 1 від “31” серпня 2017 року

Завідувач кафедри

(підпис)

Біланчин Я.М.

(прізвище та ініціали)

Обговорено та рекомендовано до затвердження навчально-методичною комісією (НМК) _
геолого-географічного факультету:

Протокол № 1 від “05” вересня 2017 року

Голова НМК

(підпис)

Біланчин Я.М.

(прізвище та ініціали)

Вступ

Навчальна програма дисципліни «Етика та естетика» складена відповідно до освітньо-професійної програми першого рівня підготовки (бакалавр) спеціальності 014.07 Середня освіта (Географія).

Предметом вивчення навчальної дисципліни є вихідні категорії етики та естетики, мораль та мистецтво як соціальні явища, їх функції, історичний розвиток, моральноестетична культура особистості, психолого-педагогічні умови її формування.

Місце навчальної дисципліни в структурі освітнього процесу. Дисципліна належить до вибіркових та базується на зв'язку з іншими дисциплінами циклу гуманітарної та соціально-економічної підготовки, які здобувачі вивчають під час навчання, зокрема: «Актуальні питання історії та культури України», а також з вивченням здобувачами вищої освіти інших дисциплін професійної підготовки бакалавра, для яких курс «Етика та естетика» становитиме методологічну основу.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Загальний огляд видів проблем з курсу «Етики та естетики».
2. Взаємодія етики та естетики.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: розкрити основні теоретичні положення в системі філософського і загально гуманітарного знання, її принципи і норми, основні положення. Навчити аналізувати моральні проблеми, розуміти природу моральних конфліктів, шляху виходу і подолання їх.

Завдання:

- підвищити моральну і естетичну культуру особистості;
- використовувати отриманні знання для удосконалення людських відносин.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей:**

ЗК2 - Здатність діяти на засадах етичних міркувань (мотивів)

ЗК3 - Здатність діяти соціально відповідально та свідомо

ЗК6 - Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях

ФК1 - Здатність демонструвати знання об'єктно-предметної суті, понятійно-термінологічного апарату, структури географії, її місця і зв'язків в системі наук, історії розвитку, значення для суспільства

ФК14 - здатність моделювати, планувати та конструювати процес навчання географії в школі відповідно до вимог безпеки життєдіяльності й охорони праці, із врахуванням гігієнічних вимог до нього, із застосуванням сучасних методик і освітніх технологій, в тому числі і інформаційних, для забезпечення якості навчально-виховного процесу; застосовувати методи діагностування навчальних досягнень учнів з географії, здійснювати педагогічний супровід процесів соціалізації та професійного самовизначення учнів, підготовки їх до свідомого вибору життєвого шляху

ФК21 - знання теорій, категорій і понять про сутність, принципи, зміст, форми і методи навчання і виховання; здатність володіти навичками викладання та навчання, знання сучасних освітніх технологій і методик для формування загальних і предметних компетентностей

Кінцеві **програмні результати навчання**, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна:

ПРН1 - знає та розуміє основні концепції, парадигми, теорії та загальну структуру географічної науки, предмет її дослідження, місце і зв'язки в системі наук, етапи історії розвитку географії

ПРН6 - знає та розуміє закономірності територіальної організації суспільного виробництва, населення, культури та релігій, просторових процесів та форм організації життя людей у світі, його регіонах та країнах, в Україні та її регіонах, територіального планування

ПРН25 - володіє комунікативною мовленнєвою компетентністю з української мови, однією з іноземних мов в обсязі тематики, зумовленої професійними потребами; здатний удосконалювати й підвищувати власний професійний рівень у вітчизняному та міжнародному контексті

ПРН26 - розуміє значення культури як форми людського існування, цінує різноманіття та мультикультурність світу і керується у своїй діяльності сучасними принципами толерантності, діалогу і співробітництва

Очікувані результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен *знати*:

- сутність, основні положення етики та естетики, їхньої ролі, місця в суспільстві, в діяльності спеціаліста;

- логіко-філософську структуру курсу та морально-естетичне значення суто професійних чинників;

- етико-естетичні закономірності, принципів та категорій, їх використання на практиці;

- змістовний аспект морально-естетичного спілкування та діяльності особистості;

- особливості етики та естетики професійної діяльності спеціаліста;

- морально-естетичні засади гуманізації суспільних відносин;

- способи оволодіння дидактичною технологією морально-естетичного самовдосконалення, досвідом зберігання та передачі загальнолюдських базисних цінностей.

вміти:

- пояснити феномен етичних та естетичних цінностей, їх ролі у людській життєдіяльності;

- оперувати морально-естетичними категоріями на підставі генезису соціально-культурологічного знання в історії людства, наукової спадщини мислителів світу, сучасних етичних та естетичних уявлень;

- вести, у випадку професійної необхідності, компетентний діалог з соціологами, педагогами, психологами по морально-етичним проблемам, а також експертами-мистецтвознавцями;

- володіти професійним етикетом, будувати свою поведінку у професійних і міжособистісних стосунках;

- визначати природу естетичного об'єкта та види естетичної цінності.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин, що становить 3 кредити ЄКТС.

2. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальний огляд видів проблем з курсу «Етики та естетики».

Тема 1. «Нікомахова етика» за Аристотелем.

Загальна характеристика. Вплив пізнання на спосіб життя. Зв'язок блага і щастя зі способом життя, з призначенням людини. Етичні та дианоетичні чесноти. Зв'язок добродійності і щастя. 10 чеснот. Справедливість. Добро і право. Розум, совість, розуміння. Задоволення і страждання. Аналіз різних думок. Дружелюбність і дружба. Перша і друга евдемонія.

Тема 2. Сутність, особливість моралі як предмета етики.

Мораль як ціннісне ставлення людини до самої себе, як внутрішній само регулятор поведінки. Совість. Свобода волі. Благо як вища цінність. Мораль як форма соціальних відношень, як обов'язок. Обв'язок. Відповідальність. Імперативність, нормативність, оцінювання. Поняття «правильності» вчинку. Золоте правило моральності. Моральний закон.

Тема 3. Основні поняття і категорії етики.

Благо. Добро і зло. Совість та обов'язок. Сором. Честь та гідність. Справедливість. Сенс життя і щастя. Чесноти та пороки. Категорії надії, віри і любові.

Тема 4. Етика І. Канта. Моральний закон.

«Абсолютність моралі» доброї волі. Категоричний імператив. Розум. Обов'язок. Практичний розум. Постулати практичного розуму. Бог. Свобода. Негативна і позитивна свобода. Свобода як спонтанна причинність. Роль моральності в житті розумної людини та суспільства.

Змістовий модуль 2. Взаємодія етики та естетики.

Тема 5. Естетичні категорії.

Категорії прекрасного, потворного, піднесеного і низинного, трагічного і комічного. Осмисленні зв'язку етичних і естетичних категорій.

Тема 6. Особливості зв'язку етичного та естетичного.

Основні модифікації етичних та естетичних цінностей. Їхнє формування, специфіка сфери існування та взаємозв'язку.

Тема 7. Практичні виміри естетичного в сучасному світі.

«Екологічні» виміри проблеми «Людина-природа», їхнє естетичне осмислення. Схід і Захід; активність та споглядальність у діалозі людини з природою. Регулярність та пейзажність як основні принципи ландшафтного дизайну. Історико-національні типи садово-паркового мистецтва.

Тема 8. Моральна та естетична культура особистості.

Моральна культура особистості. Моральна свідомість, моральні почуття. Моральна діяльність. Типи моральної культури. Мораль.

3. Рекомендована література

Основна

1. *Етика. Естетика.*: навч.посібник. / за наук. ред. Панченко В.І. – К.: «Центр учбової літератури», 2014 – 432 с..
2. *Етика. Естетика:* підручник / [заг. ред. Л. Левчук].– К.: Центр учбової літератури, 2014. – 432 с.: іл.
3. *Етика та естетика*/ навч. Посібник для семінарських занять студентів фармацевтичних факультетів/ І.Г. Утюж, Н.В. Спиця, М.О.Мегрішвілі. Запоріжжя: ЗДМУ, 2019. 81 с.
4. *Етика та естетика:* навчально-методичний посібник (у схемах та таблицях)/ За наук.ред. В.С.Бліхаря. Львів: ПП «Арал», 2018. 204 с.
5. *Гусейнов А.А.* Античная этика. – М.: Гардарики, 2003.
6. *Гусейнов А.А., Апресян Р.Г.* Этика: Учебник. – М.: Гардарики, 1999.
7. *Гусейнов А.А., Иррилиц Г.* Краткая история этики. – М., 1989.
8. *Дубко Е.Л.* История европейской этики. – М.: Гардарики, 2007.
9. *Иванов В.Г.* История этики Древнего мира. - Л., 1980. 10.*Иванов В.Г.* История этики Средних веков. – Л., 1984.
11. *История* этических учений: Учебник / Под ред. А.А.Гусейнова. – М.: Гардарики, 2003
12. *Людина* у полікультурному суспільстві: навч.метод. посібник. – К.: «Інжиніринг», 2010.
13. *Малахов В.* Етика. Курс лекцій. Навч. посібник. – К., 1996.
14. *Назаров В.Н.* Прикладная этика. – М.: Гардарики, 2005.
15. *Прикладна етика.* Навч.посібник / За наук.ред. Панченко В.І.. – К.: «Центр учбової літератури», 2012. – 392 с.
16. *Разин А.В.* Этика: Учебник для вузов. – М.: Академический Проект, 2003.
17. *Скрипник А.П.* Этика. – М.: Проект, 2004.
18. *Этика:* Хрестоматия/ Авт.-сост. И.Л.Зеленкова. Мн.: Новое знание, 2003. 240 с.
19. *Етика. Естетика:* підручник / [заг. ред. Л. Левчук].– К.: Центр учбової літератури, 2014. – 432 с.: іл.
20. *Естетика:* підручник / [Левчук Л., Панченко В., Оніщенко О., Кучерюк Д.; 3 заг. ред. Л. Левчук]. – [2-ге вид., допов. і переробл].– К.: Вища школа, 2005. – 431 с.: іл.
21. *Западноевропейская эстетика XX века* : [антология / состав. О. Вишнякова]. – М.: Наука, 1990. – 163 с.
22. *Левчук Л. Т.* Західноєвропейська естетика ХХ століття: Навч. посібник. – К.: Либідь, 1997. – 224 с.
23. *Эстетика и теория искусства XX века:* [хрестоматия / ред. [Н.А. Хренов](#)]. – М.: Прогресс-Традиция, 2007. – С. 151 – 162.
24. *Munro T.* Knowledge and Control in the Field of Aesthetics [Electonical resurs] // Ecciss conditions:

Додаткова

1. *Аболина Т.Г.* Исторические судьбы нравственности (философский анализ нравственной культуры). – К.: Лыбидь, 1992
2. *Аболіна Т.Г.* Гуманістичий етос моральнісної культури. Етос і мораль в сучасному світі / Аболіна Т.Г., Єрмоленко А.М., Кисельова О.О. та інш. – К.: Вид. ПАРАПАН, 2004
3. *Аболіна Т.Г.* Співвідношення духовних і життєвих цінностей як проблема етики // Етичні норми і цінності: проблема обґрунтування // Аболіна Т.Г., Єрмоленко А.М., Кисельова О.О., Малахів В.А. – К.: Стилос, 1997.
4. *Августин* О благодати и свободном произволении // Гусейнов А.А. Иррлитц Г. Краткая история этики. - М.: Мысль, 1987. - С. 532-558.
5. *Августин* Энхиридион Лаврентию, или О вере, надежде и любви (11-15). Киев: УЦИММ-Пресс; ИСА, 1996. С. 294-297.
6. *Аквинский Ф.* Сумма теологи, Часть II – I. – К.: Ника-Центр, 2008.
7. *Апель К.-О.* Етноетика та універсалістська макроетика: суперечність чи доповнювальність // Єрмоленко А.М. Комунікативна практична філософія. – К.: Лібра, 1999. - С.355-371.
8. *Апресян Р.Г.* Профессиональная, прикладная и практическая этики Вид на профессиональную этику // *Ведомости Нучно-исследовательского Института прикладной этики. Вып. 25: Профессиональная этика* - Тюмень: НИИПЭ, 2004. - С. 160–181.
9. *Аристотель* Никомахова этика // *Этика / Аристотель*; Пер. Н.В.Брагинской, Т.А.Миллер. - М.: ООО «Издательство АСТ», 2002.
10. *Аристотель* Эвдемова этика, О добродетелях // *Гусейнов А.А., Иррлитц Г.* Краткая история этики. – М.: Мысль, 1987. – С.509-532.
11. *Асмус В.Ф.* Этика Канта // *Кант И. Сочинения* М., «Мысль», 1965. (Философ. наследие). - Т. 4. Ч. I. - С.5-65.
12. *Бадью А.* Этика. Очерк о сознании зла. – СПб.: МАШИНА, 2006. – (Ч. 5. Проблема зла. С.85-123
13. *Батай Ж.* Литература и зло. – М.: МГУ, 1994.
14. *Бауман З.* Индивидуализированное общество. – М.: Логос, 2005. – Глава 11. Идентичность в глобализирующемся мире. – С.176-193, Глава 6. Единство в разнообразии. – С.104-121
15. *Бердяев Н.* О назначении человека. – М. АСТ, 2003.
16. *Бруно Дж.* О героическом энтузиазме. Рассуждения Ноланца о героическом энтузиазме, написанное для высококознаменитого синьора Филиппа Сиднея http://ihtik.lib.ru/philosbook_22dec2006/philosbook_22dec2006_2146.rar
17. *Гюм Д.* Трактат про людську природу - К., 2003
18. *Гартман Н.* Этика. Пер. с нем. А.Б.Глаголева. – СПб.2002
19. *Гегель Г.В.Ф.* Философия права // *Кант И., Гегель Г.В.Ф., Шеллинг Ф.В.И.* Немецкая классическая философия. Том 1. – М., 2000.
20. *Гильдебранд фон Д.* Этика - СПб.: Алетейя; Ступени, 2001.
21. *Гусейнов А.А.* Об идее абсолютной морали // *Вопросы философии*, 2003. № 3. С. 3–13.

22. Гусейнов А.А. Понятия насилия и ненасиления // Вопросы философии №6, 1994 <http://www.philosophy.ru/library/vopros/22.html>
23. Гусейнов А.А. Размышления о прикладной этике // Ведомости Нучно-исследовательского Института прикладной этики. Вып. 25: Профессиональная этика -Тюмень: НИИПЭ, 2004. С. 148-159.
24. Гусейнов А.А., Апресян Р.Г. Этика: Учебник. – М.: Гардарики, 1999. – Тема Предмет этики. - С.9-28.
25. Джордж Р. Де Т. Деловая этика / Пер. с англ. Р.И.Столпер. – СПб., 2001.
26. Диоген Лаэртский О жизни, учениях и изречениях знаменитых философов. М.: Мысль, 1986. – гл. 7 (Зенон, «этика») С.272-285.
27. Дробницкий О.Г. «Мораль» и «нравственность» как формы общественной воли у Гегеля // Проблемы нравственности. – М.: Наука, 1977. – С.239-246.
28. Дробницкий О.Г. Понятие морали М.: Наука, 1974.
29. Ильин И. О сопротивлении злу силою // Почему мы верим в Россию. – М.: Эксмо, 2006. – С.425-441 (гл.8-9 О постановке проблемы, О морали бегства), С.474-484 (Гл.13 Общие основы), С.506-517 (гл. 17 О связанности людей в добре и зле).
30. Кант И. Лекции об этике // Гусейнов А.А., Ирлитц Г. Краткая история этики. - М.: Мысль, 1987. – С. 565-569 или Кант И. Лекции по этике. М.: Республика, 2005. – глава Prooemium - С.38-41.
31. Кант И. О мнимом праве лгать из человеколюбия // Трактаты и письма. - М.: Наука, 1980. - С. 292-297.
32. Кант И. О существовании злого принципа наряду с добрым, или об изначально злом в человеческой природе // Религия в пределах только разума. – М: Наука, 1980. – С.89-125 (Ч.1, 1-4 гл.)
33. Кант И. Основание метафизики нравов // Лекции по этике – М.: Республика, 2005 – С.224-283.
34. Кант И. Религия в пределах только разума // Трактаты и письма. М.: Наука, 1980. – Предисловие к первому и второму изданиям С.78-89.

Електронні інформаційні ресурси

1. <http://filosof.historic.ru/books/item/f00/s00/z0000189/>
2. <http://renaissance.rchgi.spb.ru/Ficino/opus2.htm>
3. <http://www.philosophy.ru/library/vopros/22.html>
4. <http://plato.stanford.edu/>
5. <http://i-u.ru/>
6. <http://ithik.lib.ru/index.htm>

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання: залік

5. Методи діагностики успішності навчання

Індивідуальне опитування, фронтальне опитування, звіт за інформаційними повідомленням, тестування, письмові роботи, контрольні роботи.